

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY

LAILY MEDINA

přednesené dne 24. února 2022¹

Věc C-625/20

KM

proti

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de lo Social nº 26 de Barcelona (Soud pro sociální záležitosti č. 26 v Barceloně, Španělsko)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Sociální politika – Rovné zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení – Směrnice 79/7/EHS – Článek 4 odst. 1 – Výpočet dávek – Nepřiznání dvou dávek v trvalé pracovní neschopnosti v témže režimu sociálního zabezpečení – Přiznání dvou nebo více dávek v pracovní neschopnosti získaných v různých režimech sociálního zabezpečení – Relevantní srovnatelné skupiny“

1. Podle slavného citátu připisovaného Marku Twainovi „existují tři druhy lži: lži, zatracené lži a statistika“². Tento citát slouží k ilustraci přesvědčivé síly čísel v oblasti antidiskriminačních unijních právních předpisů a zároveň vyzývá k opatrnosti, pokud je určitý argument postaven výhradně na nich. Čísla a statistické údaje na jedné straně hrají významnou úlohu při prokazování nepřímé diskriminace, jelikož osoba, která tvrdí, že je této diskriminaci vystavena, může být nucena prokázat, že skupina osob, k níž patří, je ve srovnání s jinou skupinou zvlášť znevýhodněna. Na druhé straně může být použití čísel a statistik pro prokazování nepřímé diskriminace problematické, protože výsledek se může lišit v závislosti na referenční skupině použité pro srovnání. Jak výstižně uvedl jeden autor, „diskriminace není statickým jevem, je proměnlivá, přizpůsobuje se novým okolnostem; je-li vystavena útoku, stává se rafinovanou, dokonce nepolapitelnou“³. Proto je nanejvýš důležité tyto skupiny konkrétně a přesně identifikovat.

2. Spor v původním řízení je veden mezi zaměstnankyní KM a Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Národní úřad sociálního zabezpečení, Španělsko) o nepřiznání dvou po sobě jdoucích dávek v invaliditě vzniklé v důsledku povolání v rámci jednoho a téhož režimu sociálního zabezpečení.

¹ – Původní jazyk: angličtina.

² – Twain, M., „Chapters from My Autobiography – XX“, North American Review č. 618, 5. července 1907. Zdá se však, že skutečný původ citátu lze připsat mnoha dalším osobám.

³ – Khaitan, T., „Indirect discrimination“, v Lippert-Rasmussen, K. (ed.), *The Routledge Handbook of the Ethics of Discrimination*, Routledge, Abingdon, 2017. Navštíveno 1. února 2022, Routledge Handbooks Online.

3. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud – Juzgado de lo Social n° 26 de Barcelona (Soud pro sociální záležitosti č. 26 v Barceloně, Španělsko) – konkrétně žádá Soudní dvůr o poskytnutí poučení, jaký konkrétní podíl osob by měl být zohledněn při rozhodování o tom, zda dotčená vnitrostátní právní úprava vyvolává nepřímou diskriminaci na základě pohlaví a genderu. Předkládající soud uvádí, že ženy tvoří 48,09 % pracovníků registrovaných ve španělském obecném režimu sociálního zabezpečení (Régimen General de la Seguridad Social, dále jen „RGSS“) a 36,15 % pracovníků zapojených do zvláštního režimu osob samostatně výdělečně činných (Régimen Especial de Trabajadores Autónomos, dále jen „RETA“)⁴. Předkládající soud se proto domnívá, že u žen může být méně pravděpodobné, že u nich dojde k souběhu dávek v rámci těchto dvou režimů, než u mužů.

4. V důsledku toho je Soudní dvůr vyzván k tomu, aby rozhodl, zda španělský systém sociálního zabezpečení, který umožňuje přiznání dvou dávek v různých režimech sociálního zabezpečení a zároveň znemožňuje pobírání dvou dávek v rámci jednoho a téhož režimu, ačkoli jsou podmínky pro vznik nároku na příslušné dávky splněny, zavádí nepřímou diskriminaci žen na základě pohlaví a genderu.

5. Soudní dvůr je konkrétně vyzván k tomu, aby stanovil metodiku vhodnou pro účely prokázání nepřímé diskriminace ve smyslu článku 4 směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení⁵. Na žádost Soudního dvora se v tomto stanovisku zaměřím na výše uvedené metodické aspekty v souvislosti s dávkami v invaliditě vzniklé v důsledku povolání přiznávanými zaměstnancům.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Směrnice 79/7

6. Článek 1 směrnice 79/7 stanoví:

„Účelem této směrnice je v oblasti sociálního zabezpečení a dalších složkách sociální ochrany uvedené v článku 3 postupné zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení (dále jen ‚zásada rovného zacházení‘).“

7. Článek 3 odst. 1 písm. a) této směrnice stanoví, že tato směrnice se vztahuje na právní úpravu zajišťující ochranu mimo jiné pro případ „nemoci“ a „invalidity“.

8. Článek 4 odst. 1 směrnice 79/7 stanoví:

„Zásada rovného zacházení znamená vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo, například s ohledem na manželský nebo rodinný stav, zejména pokud jde o:

– oblast působnosti systémů a podmínek přístupu k nim;

⁴ – Podle žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce šlo o údaje dostupné ke dni 31. ledna 2020.

⁵ – Úř. věst. 1979, L 6, s. 24; Zvl. vyd. 05/01, s. 215.

[...]

- výpočet dávek včetně zvýšení, na které vzniká nárok s ohledem na manželku nebo manžela nebo vyživované osoby, a podmínky trvání a zachování nároku na dávky.“

2. Směrnice 2006/54

9. Článek 1 směrnice 2006/54/ES⁶ stanoví:

„Účelem této směrnice je zajistit zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání.

Obsahuje proto ustanovení k provádění zásady rovného zacházení, pokud jde o:

[...]

- b) pracovní podmínky, včetně odměny;
- c) systémy sociálního zabezpečení pracovníků.

[...]“

10. Článek 2 odst. 1 písm. f) této směrnice definuje „systémy sociálního zabezpečení pracovníků“ jako „systémy, na které se nevztahuje [směrnice 79/7] a jejichž účelem je poskytnout pracovníkům, jak zaměstnancům, tak osobám samostatně výdělečně činným, v rámci podniku nebo skupiny podniků, v oblasti hospodářské činnosti, z oboru jednoho povolání nebo skupiny povolání, dávky určené jako doplněk k dávkám poskytovaným zákonnými systémy sociálního zabezpečení nebo jako jejich náhrada, nezávisle na tom, zda je členství v těchto systémech povinné nebo dobrovolné.“

B. Španělské právo

1. LGSS

11. Článek 9 odst. 1 Ley General de la Seguridad Social (obecný zákon o sociálním zabezpečení), v konsolidovaném znění schváleném Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (královské legislativní nařízení 8/2015, kterým se schvaluje přepracované znění obecného zákona o sociálním zabezpečení) ze dne 30. října 2015⁷ (dále jen „LGSS“), stanoví, že systém sociálního zabezpečení sestává z obecného režimu, který spadá pod hlavu II tohoto zákona, a ze zvláštních režimů uvedených v článku 10 tohoto zákona.

⁶ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (přepracované znění) (Úř. věst. 2006, L 204, s. 23).

⁷ – BOE č. 261 ze dne 31. října 2015.

12. V článku 10 odst. 1 LGSS je uvedeno, že zvláštní režimy se zavedou pro pracovní činnosti, které vzhledem ke své povaze, zvláštním podmínkám daným časem a místem, za nichž jsou vykonávány, nebo typu výrobního procesu vyžadují zavedení takových režimů, aby bylo zajištěno řádné uplatňování dávek sociálního zabezpečení. Článek 10 odst. 2 písm. a) LGSS stanoví, že do zvláštních režimů mají být mimo jiné zařazeny osoby samostatně výdělečně činné.

13. Článek 163 LGSS nazvaný „Neslučitelnost dávek“ v odstavci 1 stanoví, že dávky podle obecného režimu sociálního zabezpečení jsou vzájemně neslučitelné, pokud není výslovně stanoveno jinak. V případě neslučitelnosti se příjemce musí rozhodnout pro jednu z nich.

2. Vyhláška č. 2530/1970

14. Článek 34 Decreto 2530/1970 por el que se regula el régimen especial de la Seguridad Social de los trabajadores por cuenta propia o autonomos (vyhláška 2530/1970 o zvláštním režimu sociálního zabezpečení pro osoby samostatně výdělečně činné) ze dne 20. srpna 1970⁸ stanoví, že dávky přiznané příjemcům v tomto zvláštním režimu jsou vzájemně neslučitelné, pokud není výslovně stanoveno jinak. V tomto článku je navíc uvedeno, že každý, kdo by mohl mít nárok na dvě či více dávek, se musí rozhodnout pro jednu z nich.

3. Královské nařízení č. 691/1991

15. Real Decreto 691/1991 sobre cómputo recíproco de cuotas entre regímenes de Seguridad Social (královské nařízení 691/1991 o vzájemném započtení příspěvků mezi režimy sociálního zabezpečení) ze dne 12. dubna 1991⁹ v článku 4 odst. 1 stanoví, že v případě trvalé invalidity, pokud osoba splnila po sobě jdoucí nebo střídavé doby pojištění ve více režimech – obecném režimu a zvláštních režimech systému sociálního zabezpečení – mohou být tyto doby a doby, které se za takové považují, pokud byly splněny podle pravidel, jimiž se řídí, na žádost dotčené osoby sloučeny za předpokladu, že se nepřekrývají, pro účely získání nároku na dávku a pro účely případného určení použitelné sazby za dobu pojištění nebo odpracovanou dobu.

4. Rozsudek č. 3038/2013

16. Podle rozsudku Sala de lo Social del Tribunal Supremo (senát ve věcech sociálních, Nejvyšší soud, Španělsko) č. 3038/2013 ze dne 14. července 2014 jsou dvě dávky v trvalé plné pracovní neschopnosti slučitelné, pokud byly přiznány v různých režimech.

II. Skutkový stav v původním řízení a předběžné otázky

17. KM pracovala jako pomocná administrativní pracovnice a v souvislosti s tím byla od května 1989 do dubna 1994 zapojena do španělského obecného režimu sociálního zabezpečení (RGSS).

⁸ – BOE č. 221 ze dne 15. září 1970.

⁹ – BOE č. 104 ze dne 1. května 1991.

18. Rozhodnutím INSS ze dne 2. března 1999 byla KM na základě onemocnění nikoli z povolání prohlášena za trvale plně neschopnou vykonávat obvyklou práci. Měla tedy nárok pobírat odpovídající dávku s účinností od 19. listopadu 1998. Dávka byla vypočtena podle příspěvků do tohoto režimu za výše uvedené období¹⁰.

19. Obvyklou prací KM je nyní práce asistentky denní péče a v souvislosti s tím je od února 2015 registrována v RGSS. Dočasnou pracovní neschopnost zahájila dne 18. července 2016.

20. Dne 20. března 2018 vydal INSS rozhodnutí, v němž prohlásil, že KM je v důsledku jiného než pracovního úrazu, při kterém si zlomila stehenní kost, trvale plně praceneschopná. INSS jí přiznal odpovídající dávku v rámci RGSS, přičemž vycházel z vyměřovacích základů za dobu od února 2015 do ledna 2017¹¹. INSS měl za to, že podle ustanovení čl. 163 odst. 1 LGSS jsou dávky přiznané v letech 1999 a 2018 neslučitelné. Rozhodl tedy, že žalobkyně má nárok pouze na jednu z nich.

21. Rozhodnutím ze dne 23. ledna 2019 Dirección Provincial del INSS de Barcelona (provinční ředitelství INSS v Barceloně, Španělsko) zamítlo stížnost, kterou žalobkyně podala.

22. Dne 12. března 2019 KM napadla toto rozhodnutí u předkládajícího soudu s odůvodněním, že čl. 163 odst. 1 LGSS je v rozporu s článkem 4 směrnice 79/7 a článkem 5 směrnice 2006/54. Dle jejího názoru by jí měly být přiznány obě dávky v trvalé pracovní neschopnosti kumulativně. Žalobkyně se domnívá, že s ohledem na to, že zastoupení žen ve zvláštních režimech – a jmenovitě v RETA – je mnohem nižší než zastoupení mužů¹², vyvolává režim neslučitelnosti nepřímou diskriminaci na základě pohlaví nebo genderu. Tento režim totiž ztěžuje kumulaci dávek u žen, neboť ty jsou ve zvláštních režimech zastoupeny poměrně méně než muži.

23. Předkládající soud poznamenává, že zamítnutí nároků žalobkyně ze strany INSS je v souladu s nedávnou judikaturou Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko)¹³, podle níž jsou dvě dávky uznány za slučitelné, pokud byly přiznány v různých režimech (obvykle RGSS a RETA, neboť tyto dva režimy jsou co do počtu členů největší)¹⁴ a z důvodu téže pracovní neschopnosti. Nicméně v rámci jednoho a téhož režimu (obvykle RGSS, který je z hlediska počtu členů největším režimem) jsou dávky neslučitelné, i když nárok na ně vznikl na základě nezávislých příspěvků.

24. Předkládající soud má pochybnosti o tom, zda takový systém představuje nepřímou diskriminaci na základě pohlaví zakázanou článkem 4 směrnice 79/7 a článkem 5 směrnice 2006/54. Předkládající soud dodává, že v původním řízení žalobkyně prokázala, že odvedla dostatečné nezávislé příspěvky, aby jí vznikl nárok na obě dávky, a to jak na dávku přiznanou v roce 1999, tak na tu, která jí byla přiznána v roce 2018¹⁵.

¹⁰ – INSS na jednání vysvětlil, že při výpočtu takové dávky v souvislosti s RGSS musí zohlednit posledních osm let doby pojištění.

¹¹ – INSS na jednání vysvětlil, že při výpočtu této dávky musí zohlednit příspěvky za posledních 24 měsíců.

¹² – Ke dni 31. ledna 2020 představovaly ženy 36,15 % pracovníků přihlášených do RETA.

¹³ – Viz výše bod 16.

¹⁴ – Předkládající soud vysvětluje, že RGSS je režim, který zahrnuje zaměstnance většiny odvětví, a že ke dni 31. ledna 2020 měl více než 14,5 milionu členů. Zastoupení podle pohlaví je v tomto režimu dosti vyrovnané, přičemž ženy představují 48,09 %. Naproti tomu v RETA, který zahrnuje osoby samostatně výdělečně činné ve většině odvětví a má také značný počet členů, více než 3 miliony, ženy představují pouze 36,15 %, což vůbec neodpovídá podílu žen v celostátním souhrnu ani ve skupině aktivních osob.

¹⁵ – V tomto ohledu předkládající soud podotýká, že nárok na dávku v trvalé *plně* pracovní neschopnosti přiznané v roce 1999 vznikl na základě předchozích příspěvků, kdežto dávka přiznaná v roce 2018 nevyžadovala předchozí dobu pojištění, neboť nárok na ni vznikl v důsledku jiného než pracovního úrazu, takže postačovalo přihlášení do systému sociálního zabezpečení. Předkládající soud rovněž poukazuje na to, že odlišný případ by nastal, kdyby byla druhá dávka přiznána z důvodu trvalé *absolutní* pracovní neschopnosti, protože v takovém případě by tato dávka kompenzovala neschopnost vykonávat jakoukoli výdělečnou činnost, která v sobě zahrnuje neschopnost nadále vykonávat konkrétní povolání.

25. Předkládající soud zdůrazňuje, že judikatura Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) týkající se právní úpravy neslučitelnosti dávek je zdánlivě neutrální z hlediska pohlaví, neboť nerozlišuje podle něj, ale pouze podle počtu režimů sociálního zabezpečení, do nichž dotyčná osoba přispívala. Předkládající soud však zpochybňuje použití této judikatury v tom smyslu, že má větší dopad na pracovníce. Ve dvou největších režimech z hlediska počtu členů – RGSS a RETA – by využití výhody spočívající v kombinaci různých režimů bylo mnohem pravděpodobnější u mužů než u žen, protože podíl mužů v RETA je mnohem vyšší než podíl žen¹⁶. Vzhledem k tomu, že slučitelnost dvou dávek je možná pouze u dávek získaných ve dvou různých režimech a vzhledem k vyššímu podílu mužů v RETA se zdá, že dosažení takové slučitelnosti je mnohem snazší pro muže než pro ženy.

26. Podle předkládajícího soudu je nadto nižší zastoupení žen v RETA odrazem toho, že je pro ně těžší provozovat činnosti spojené se samostatnou výdělečnou činností, vzhledem k tradičně společensky zastávané úloze pečovatelky a ženy v domácnosti. Z toho důvodu se předkládající soud zabývá otázkou, zda dotčená vnitrostátní právní úprava může vyvolávat nepřímou diskriminaci nejen na základě pohlaví, ale také genderu.

27. Předkládající soud na závěr vysvětluje, že stejné poškození zdraví neumožňuje přiznání dvou dávek v trvalé pracovní neschopnosti v témže režimu. Lze však pobírat dvě slučitelné dávky v trvalé pracovní neschopnosti v důsledku stejného poškození zdraví, pokud byly přiznány ve dvou odlišných režimech.

28. Za těchto podmínek se Juzgado de lo Social no 26 de Barcelona (Soud pro sociální záležitosti č. 26 v Barceloně) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „(1) Je španělské pravidlo týkající se slučitelnosti dávek stanovené v čl. 163 odst. 1 [LGSS], jak je vykládá judikatura, které brání souběhu dvou dávek v trvalé pracovní neschopnosti přiznaných v jednom a témže režimu sociálního zabezpečení, zatímco uznává jejich slučitelnost, jsou-li přiznány v různých režimech, třebaže na ně v každém případě vznikl nárok na základě nezávislých příspěvků, se zřetelem k zastoupení jednotlivých pohlaví v různých režimech španělského sociálního zabezpečení, v rozporu s evropskou právní úpravou zakotvenou v článku 4 [směrnice 79/7] a článku 5 [směrnice 2006/54], s ohledem na to, že může vyvolávat nepřímou diskriminaci na základě pohlaví nebo genderu?
- (2) Mohla by při záporné odpovědi na první otázku být španělská právní úprava v rozporu s výše uvedenou evropskou právní úpravou v případě, že by obě dávky byly odůvodněny různým poškozením zdraví?“

29. Písemná vyjádření předložily Soudnímu dvoru KM, INSS, španělská vláda a Evropská komise. Soudní dvůr zaslal INSS a španělské vládě řadu písemných otázek, na něž měly rovněž písemně odpovědět. Tyto strany odpověděly dne 6. prosince 2021. Všechny výše uvedené strany přednesly před Soudním dvorem ústní vyjádření na jednání konaném dne 12. ledna 2022.

¹⁶ – Viz výše poznámka pod čarou 14.

III. Analýza

A. Předběžné poznámky

30. Na úvod je vhodné poznamenat, že předběžné otázky se týkají jak ustanovení směrnice 79/7, tak směrnice 2006/54. Předkládající soud uvádí, že posledně zmíněnou směrnicí v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce uvedl pro případ, že by byla použitelná. INSS, španělská vláda a Komise se domnívají, že směrnice 2006/54 se na dávky v pracovní neschopnosti dotčené v původním řízení zřejmě nepoužije, neboť její působnost je omezena na systémy sociálního zabezpečení pracovníků.

31. V tomto ohledu musím zdůraznit, že unijní právo rozlišuje mezi zaměstnaneckými důchodovými systémy, které spadají pod pojem „odměna“ v čl. 157 odst. 1 a odst. 2 SFEU¹⁷, a zákonnými systémy dávek sociálního zabezpečení, které pod tento pojem nespádají¹⁸. Podle ustálené judikatury takováto dávka v pracovní neschopnosti příspěvkového typu nespadá pod pojem „odměna“ ve smyslu čl. 157 odst. 1 a 2 SFEU nebo směrnice 2006/54¹⁹.

32. V projednávané věci jsou dávky dotčené v původním řízení součástí zákonného režimu a zajišťují ochranu pro případ nemoci a invalidity. Zdá se, že tyto dávky jsou spíše než na zaměstnaneckém vztahu závislé na sociálních hlediscích²⁰. Jak uvedl předkládající soud v předkládacím rozhodnutí, dávka, která byla přiznána KM v roce 2018, nevyžadovala předchozí dobu pojištění, neboť nárok na ni vznikl v důsledku jiného než pracovního úrazu, takže postačovalo přihlášení do systému sociálního zabezpečení. V tomto ohledu je podle článku 1 směrnice 79/7 jejím účelem v oblasti sociálního zabezpečení a dalších složkách sociální ochrany uvedené v článku 3 postupné zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení. Domnívám se tedy, že dávky dotčené v původním řízení představují ochranu v případech uvedených v čl. 3 odst. 1 směrnice 79/7, tedy v případě nemoci a invalidity, na které se vztahuje pouze tato směrnice²¹. Do oblasti působnosti směrnice 2006/54 tyto dávky naopak nespádají.

33. Předběžnými otázkami se tedy budu zabývat pouze ve vztahu ke směrnici 79/7.

34. Zadruhé, pokud jde o otázku, zda výklad zákonného ustanovení učiněný nejvyšším soudem členského státu musí být kvalifikován jako výklad, který spadá do oblasti působnosti směrnice 79/7, je třeba připomenout, že rozsah právních a správních předpisů musí být posuzován s přihlédnutím k jejich výkladu podanému vnitrostátními soudy, a zejména vnitrostátními

¹⁷ – Soudní dvůr konstatoval, že pod pojem „odměna“ ve smyslu článku 157 SFEU spadá důchodové zabezpečení závislé na zaměstnaneckém vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, s výjimkou zabezpečení vyplývajícího ze zákonného systému, na jehož financování se zaměstnanci, zaměstnavatelé a případně orgány veřejné moci podílejí v míře, která spíše než na takovém zaměstnaneckém vztahu závisí na hlediscích sociální politiky. Do tohoto pojmu tedy nelze zahrnout režimy sociálního zabezpečení nebo plnění z titulu sociálního zabezpečení, jako jsou starobní důchody, upravené přímo zákonem s vyloučením jakékoli dohody v rámci podniku nebo dotčeného profesního oboru, které se povinně použijí na obecné kategorie pracovníků (viz rozsudek ze dne 22. listopadu 2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, bod 20 a citovaná judikatura).

¹⁸ – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Instituto Nacional de la Seguridad Social (Příplatek k důchodu pro matky) (C-450/18, EU:C:2019:696, body 24 a 25).

¹⁹ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 13. února 1996, Gillespie a další (C-342/93, EU:C:1996:46, bod 14); ze dne 22. listopadu 2012, Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746, bod 25); a ze dne 14. července 2016, Ornano (C-335/15, EU:C:2016:564, bod 38).

²⁰ – Obdobně viz rozsudek ze dne 12. prosince 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Příplatek k důchodu pro matky) (C-450/18, EU:C:2019:1075, bod 29).

²¹ – Kromě toho z čl. 1 druhého pododstavce písm. c) směrnice 2006/54 ve spojení s čl. 2 odst. 1 písm. f) směrnice 2006/54 vyplývá, že uvedená směrnice se nepoužije na zákonné systémy upravené směrnicí 79/7.

nejvyššími soudy²². Skutečnost, že dotčené vnitrostátní pravidlo představuje soudní výklad²³ učiněný Tribunal Supremo (Nejvyšší soud), tedy nemůže toto vnitrostátní pravidlo – nebo vnitrostátní právní úpravu, na které je založeno – vyjmout z působnosti příslušných ustanovení této směrnice.

35. Zatřetí, jak zdůraznila Komise, je třeba uvést, že druhá předběžná otázka nevyžaduje samostatné posouzení ze strany Soudního dvora, neboť tvoří podmnožinu první otázky. Druhá otázka pouze upřesňuje situaci, o kterou se jedná v původním řízení, a sice situaci, kdy dvě po sobě jdoucí pracovní neschopnosti vznikly z důvodu různých nemocí a invalidity, na kterou se již vztahuje první otázka.

36. Vzhledem k tomu, že zkoumání možnosti vzniku dvou po sobě jdoucích pracovních neschopností způsobených toutéž nemocí nebo invaliditou by bylo hypotetické povahy, domnívám se, že není třeba posuzovat tuto otázku samostatně.

B. Posouzení předběžných otázek

37. Podstatou první a druhé otázky předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, neboť se týkají téže věci, je, zda má být čl. 4 odst. 1 směrnice 79/7 vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu pravidlu, které umožňuje přiznání dvou nebo více dávek v pracovní neschopnosti získaných v rámci různých režimů sociálního zabezpečení z důvodu dvou nebo více pracovních neschopností, zatímco zakazuje pobírání dvou nebo více takových dávek v rámci jednoho a téhož režimu, ačkoli jsou podmínky pro vznik nároku na všechny tyto dávky splněny.

38. Na úvod musím zdůraznit, že Soudní dvůr opakovaně uvedl, že je věcí členských států, aby uspořádaly své systémy sociálního zabezpečení a při neexistenci harmonizace na unijní úrovni určily podmínky poskytování dávek v oblasti sociálního zabezpečení. Členské státy však přitom musí dodržovat unijní právo²⁴.

39. Podle čl. 4 odst. 1 směrnice 79/7 zásada rovného zacházení znamená vyloučení jakékoli diskriminace na základě pohlaví buď přímo, nebo nepřímo, zejména pokud jde o oblast působnosti systémů sociálního zabezpečení, podmínek přístupu k nim a výpočet dávek sociálního zabezpečení. Při výkonu své pravomoci ve věcech sociálního zabezpečení musí členské státy dodržovat toto ustanovení, které konkretizuje obecnou zásadu zákazu diskriminace, jež je nyní zakotvena v článku 21 Listiny²⁵.

40. Podle ustálené judikatury Soudního dvora diskriminace spočívá v použití odlišných pravidel na srovnatelné situace nebo v použití stejného pravidla na odlišné situace, pokud takové zacházení není objektivně odůvodněno²⁶.

²² – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 8. června 1994, Komise v. Spojené království (C-382/92, EU:C:1994:233, bod 36), a ze dne 15. března 2018, Blanco Marqués (C-431/16, EU:C:2018:189, bod 46).

²³ – Viz výše bod 16.

²⁴ – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 4. prosince 2003, Kristiansen (C-92/02, EU:C:2003:652, bod 31); ze dne 4. února 2015, Melchior (C-647/13, EU:C:2015:54, bod 21); a ze dne 10. září 2015, Wojciechowski (C-408/14, EU:C:2015:591, bod 35).

²⁵ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. dubna 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18, EU:C:2020:289, bod 38 a citovaná judikatura).

²⁶ – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 13. února 1996, Gillespie a další (C-342/93, EU:C:1996:46, bod 16), a ze dne 8. května 2019, Praxair MRC (C-486/18, EU:C:2019:379, bod 73).

41. V projednávané věci lze vyloučit, že by dotčené vnitrostátní opatření vyvolávalo přímou diskriminaci. Toto opatření brání pobírání dvou dávek v rámci jednoho a téhož režimu sociálního zabezpečení, i když jsou podmínky pro vznik nároku na obě dávky splněny. Vzhledem k tomu, že se toto opatření bez rozdílu vztahuje jak na pracovníky, tak na pracovnice, nezakládá přímou diskriminaci na základě pohlaví. Je tudíž třeba zkoumat, zda může zakládat diskriminaci nepřímou²⁷.

42. Nepřímá diskriminace není směrnicí 79/7 definována. Podle ustálené judikatury se však nepřímou diskriminací na základě pohlaví rozumí situace, v níž by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byly znevýhodněny osoby jednoho pohlaví v porovnání s osobami druhého pohlaví²⁸.

43. Z této definice vyplývá, že existence nepřímé diskriminace zahrnuje třífázovou analýzu týkající se zaprvé neutrality dotčeného ustanovení, kritéria nebo zvyklosti, zadruhé určení dotčených osob a osob, které se nacházejí ve srovnatelné situaci, a zatřetí znevýhodnění způsobeného takovým ustanovením, kritériem nebo zvyklostí.

44. V projednávané věci je z mého pohledu zřejmé, že první fáze analýzy nevyvolává žádné otázky, neboť je nesporné, že dotčené vnitrostátní pravidlo, které se bez rozdílu vztahuje na obě pohlaví, je zcela neutrální. Toto stanovisko se proto zaměří na zbývající dvě fáze. Soudní dvůr musí začít tím, že určí, které osoby mají být srovnávány. Dále má Soudní dvůr přezkoumat otázku, zda dotčené vnitrostátní pravidlo zvláště znevýhodňuje osoby jednoho pohlaví. Vzhledem k tomu, že si Soudní dvůr vyžádal stanovisko zaměřené pouze na tyto dvě otázky, nebudu se zabývat problematikou možného odůvodnění údajného znevýhodnění.

1. Určení, které osoby lze považovat za osoby nacházející se v situaci srovnatelné se situací, v níž se nachází žalobkyně

45. KM v podstatě tvrdí, že INSS porušil zásadu zákazu diskriminace na základě pohlaví, neboť dvě dávky přiznané z důvodu stejné pracovní neschopnosti v rámci různých režimů sociálního zabezpečení jsou slučitelné, kdežto přiznání dvou stejných dávek v rámci jednoho a téhož režimu, jako je RGSS, je vyloučeno. INSS a španělská vláda v podstatě tvrdí, že osoby, které přispívaly do režimů sociálního zabezpečení odlišných od RGSS, se nacházejí v jiné situaci než osoby, které přispívaly pouze do RGSS.

46. Aby bylo možné určit, zda jsou dvě situace srovnatelné, je třeba vzít v úvahu předmět a účel dotčené právní úpravy. Teprve poté může Soudní dvůr přistoupit k identifikaci příslušných srovnatelných situací.

²⁷ – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 27. října 1998, Boyle a další (C-411/96, EU:C:1998:506, bod 39), a ze dne 16. července 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, bod 53).

²⁸ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, bod 37 a citovaná judikatura). Zatímco v dřívější judikatuře Soudní dvůr definoval „nepřímou diskriminaci“ jako situaci, „[kdy vnitrostátní opatření] i přes své neutrální znění ve skutečnosti znevýhodňuje značně větší počet žen než mužů“ (kurzivou zvýraznila autorka stanoviska) (viz zejména rozsudky ze dne 20. října 2011, Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, bod 56 a citovaná judikatura, a ze dne 22. listopadu 2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, bod 29), definice dle současné judikatury je totožná s definicí uvedenou v čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/54. Pokud jde o změnu formulace, viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci TGSS (Nezaměstnanost zaměstnanců v domácnosti) (C-389/20, EU:C:2021:777, poznámka pod čarou 28).

a) Předmět a účel dotčené vnitrostátní právní úpravy

47. Připomínám, že podle ustálené judikatury musí být srovnatelnost situací posouzena nikoli globálním a abstraktním způsobem, ale specifickým a konkrétním způsobem. V rámci tohoto posouzení musí být zohledněny všechny prvky, které tyto situace charakterizují, zejména s ohledem na předmět a účel vnitrostátní právní úpravy, která dotčené rozlišení stanoví²⁹. Kromě toho požadavek týkající se srovnatelnosti situací nevyžaduje, aby tyto situace byly totožné, ale pouze podobné³⁰.

48. V projednávané věci ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že dotčené rozhodnutí se týká toho, že KM byly přiznány dvě dávky v trvalé pracovní neschopnosti. Předmět sporu se tedy týká otázky, zda má osoba se dvěma nebo více po sobě jdoucími pracovními neschopnostmi nárok na jednu nebo více dávek sociálního zabezpečení. S výhradou ověření, které provede předkládající soud s přihlédnutím k cílům sledovaným vnitrostátní právní úpravou, na základě níž jsou tyto dávky přiznávány, je na první pohled podle všeho účelem těchto dávek poskytnout sociální ochranu osobě, která je zapojena do režimu sociálního zabezpečení, pro případ nemoci nebo invalidity.

49. S ohledem na předmět a účel dotčených dávek není žádný rozdíl mezi osobou, u níž nastaly dvěma či více po sobě jdoucí pracovní neschopnosti, která přispívala pouze do jednoho režimu sociálního zabezpečení, jako je RGSS, a osobou, u níž nastaly tytéž pracovní neschopnosti, ale která přispívala do více režimů. Obě kategorie osob vyžadují stejnou sociální ochranu pro případ nemoci nebo invalidity.

50. INSS místo toho tvrdil, že osoby, které přispívaly do RGSS, a osoby, které přispívaly do RETA, se nachází v odlišné situaci, neboť rizika, na která se tyto systémy vztahují, nejsou totožná, a při jednání na tuto skutečnost kladl velký důraz. S tím nesouhlasím. Naopak mám za to, že posouzení srovnatelnosti pro účely čl. 4 odst. 1 směrnice 79/7 by nemělo být prováděno ve vztahu k těmto rizikům, ale ve vztahu k nároku na sociální ochranu.

51. Domnívám se proto, že osoba, u níž nastaly dvě či více po sobě jdoucí pracovní neschopnosti, která přispívala pouze do jednoho režimu sociálního zabezpečení, jako je RGSS, a osoba, u níž nastaly tytéž pracovní neschopnosti, ale která přispívala do více režimů, se nachází ve srovnatelné situaci, pokud jde o sociální ochranu, kterou vyžadují.

b) „Znevýhodněná skupina“ a srovnatelná skupina

52. Ve věci Seymour-Smith³¹ Soudní dvůr rozhodl, že nejlepší metoda srovnání statistik spočívá na jedné straně ve zjištění příslušných podílů pracovníků mužského pohlaví, kteří jsou schopni splnit dotčený požadavek, a mužů, kteří toho schopni nejsou, a na druhé straně ve srovnání

²⁹ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. prosince 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine a další (C-127/07, EU:C:2008:728, body 25 a 26); ze dne 16. července 2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria (C-83/14, EU:C:2015:480, body 89 a 90); a ze dne 9. března 2017, Milkova (C-406/15, EU:C:2017:198, body 56 a 57 a citovaná judikatura). Viz rovněž rozsudky ze dne 1. března 2011, Association belge des Consommateurs Test-Achats a další (C-236/09, EU:C:2011:100, bod 29); ze dne 26. června 2018, MB (Změna pohlaví a starobní důchod) (C-451/16, EU:C:2018:492, bod 42); a ze dne 22. ledna 2019, Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43, bod 42).

³⁰ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 10. května 2011, Römer (C-147/08, EU:C:2011:286, bod 42), a ze dne 19. července 2017, Abercrombie & Fitch Italia (C-143/16, EU:C:2017:566, bod 25 a citovaná judikatura).

³¹ – Rozsudek ze dne 9. února 1999 (C-167/97, EU:C:1999:60).

těchto podílů s podíly pracovníků ženského pohlaví. Z toho vyplývá, že je třeba porovnat situaci osob, kterým může vzniknout nárok na určité právo, se situací osob, které toho dosáhnout nemohou³².

53. Tento přístup nedávno uplatnil Soudní dvůr ve věci YS, kde mu byla v podstatě položena otázka, zda byli muži jakožto hlavní příjemci zvláště vysokých důchodů, v porovnání se ženami, které v průměru pobíraly podstatně nižší důchody, nepřímo diskriminovány rakouskou právní úpravou, která mimo jiné zavedla odvod ze zvláště vysokých „zvláštních důchodů“ s cílem zajistit příjmy důchodového systému³³. Za účelem zodpovězení této otázky Soudní dvůr nejprve identifikoval dotčené znevýhodněné osoby. Tato skupina osob zahrnovala bývalé zaměstnance podniků kontrolovaných státem, kteří pobírali důchod ve formě plnění z „příмого příslibu důchodu“, jehož výše překračovala určité prahové hodnoty³⁴. Soudní dvůr poté identifikoval srovnatelnou skupinu osob, v níž byly osoby pobírající podnikový důchod od spolkového státu nebo dotčené spolkové země. Soudní dvůr při tom výslovně vyloučil bývalé zaměstnance podniků, které nejsou kontrolovány státem, a osoby, které pobírají podnikový důchod v jiné formě, než je „přímý příslib důchodu“, jako jsou plnění z penzijního fondu nebo životního pojištění³⁵. Vzhledem k tomu, že Soudní dvůr vylučuje osoby, které nejsou přímo dotčeny předmětným pravidlem, se mi zdá, že pro účely vymezení srovnávaných skupin zaujímá poměrně striktní přístup.

54. Pokud jde o projednávanou věc, jelikož bylo zjištěno, že KM je pracovnice, která přispívala pouze do RGSS, ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že osoby potenciálně znevýhodněné dotčeným vnitrostátním pravidlem jsou pracovníci zapojení do RGSS se dvěma nebo více po sobě jdoucími pracovními neschopnostmi v rámci tohoto režimu. Proto se s přihlédnutím jednak k výše uvedenému požadavku specifického a konkrétního posouzení srovnatelnosti situací³⁶ a jednak k tomu, že relevantním kritériem je ochrana sociálního zabezpečení osob se dvěma nebo více po sobě jdoucími pracovními neschopnostmi³⁷, domnívám, že znevýhodněná skupina v tomto případě zahrnuje pouze osoby se dvěma nebo více po sobě jdoucími pracovními neschopnostmi, které přispívaly pouze do RGSS.

55. Pro úplnost zdůrazňuji, že vzhledem k tomu, že se spor v původním řízení týká pracovnice, která žádá o kumulativní přiznání dávek souvisejících se dvěma pracovními neschopnostmi v rámci režimu RGSS, by Soudní dvůr neměl brát v úvahu ty pracovníky, které přispívali pouze do jiných režimů, než RGSS. Skupinou, která je v projednávané věci znevýhodněna, jsou pracovníci zapojení do RGSS – a to pouze RGSS –, kteří nemohou kombinovat dávky z důvodu dvou nebo více pracovních neschopností, protože ti pracovníci jsou zapojeni pouze do tohoto režimu. Ačkoli je pravda, že španělské pravidlo neslučitelnosti se vztahuje na všechny rozdílné španělské režimy sociálního zabezpečení, situace osob, které jsou zapojeny pouze do jednoho z těchto dalších režimů a které přispívaly pouze do tohoto režimu, není v projednávané věci relevantní. Na rozdíl od stanoviska Komise se domnívám, že jedině posouzením situace osob, které přispívaly do určitého režimu sociálního zabezpečení – v projednávané věci RGSS – může

³² – Tobler, C., Limits and potential of the concept of indirect discrimination, Ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a inkluzi (Evropská komise), 2009, s. 41. Tyto dvě skupiny jsou označeny jako „kvalifikování“ a „nekvalifikování“.

³³ – Rozsudek ze dne 24. září 2020, YS (Podnikové důchody vedoucích pracovníků) (C-223/19, EU:C:2020:753, bod 40).

³⁴ – Rozsudek ze dne 24. září 2020, YS (Podnikové důchody vedoucích pracovníků) (C-223/19, EU:C:2020:753, bod 44).

³⁵ – Tamtéž, bod 45.

³⁶ – Viz výše bod 47.

³⁷ – Viz výše bod 48.

Soudní dvůr poskytnout předkládajícímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout o sporu, který mu byl předložen a který se týká konkrétně dávek přiznaných osobě, která byla po dvě období pojištěna u RGSS.

56. Dále se zaměřím na nalezení srovnatelné skupiny pro účely určení, zda je identifikovaná znevýhodněná skupina vystavena nepřímé diskriminaci na základě pohlaví. Srovnatelnou skupinou podle mého názoru představují osoby, u nichž rovněž nastaly dvě či více po sobě jdoucích pracovní neschopností, ale které mohou kombinovat dvě nebo více dávek z různých režimů sociálního zabezpečení, jelikož do těchto režimů přispívaly.

57. Z uvedeného vyplývá, že pokud jde o poskytování dávek sociálního zabezpečení osobám se dvěma nebo více po sobě jdoucími pracovními neschopnostmi, osoba, která přispívala pouze do RGSS, jako je KM, se nachází v situaci srovnatelné se situací, v níž se nachází osoba, která přispívala do dvou či více režimů sociálního zabezpečení, jako je RGSS a RETA. Poté, co jsem určila znevýhodněnou skupinu a skupinu s ní srovnatelnou, nyní přejdu k analýze toho, zda existuje rozdíl v zacházení mezi muži a ženami, kteří patří do těchto dvou skupin³⁸.

2. Rozdíl v zacházení mezi muži a ženami

a) Srovnání podílů žen a mužů

58. Z ustálené judikatury vyplývá, že existence znevýhodnění může být konstatována zejména tehdy, je-li prokázáno, že taková vnitrostátní právní úprava, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, se negativně dotýká podstatně většího podílu osob jednoho pohlaví ve srovnání s osobami opačného pohlaví³⁹. To znamená, že nepřímá diskriminace může být prokázána jakýmkoli prostředky, a to i na základě statistických údajů⁴⁰. Ověření, zda lze existenci takového znevýhodnění prokázat, v zásadě přísluší vnitrostátnímu soudu, jelikož vnitrostátnímu soudu přísluší zjištění skutkového stavu⁴¹. Konkrétně, jak je uvedeno v bodě 52 tohoto stanoviska, Soudní dvůr v souvislosti s diskriminací na základě pohlaví již dříve rozhodl, že nejlepší srovnávací metoda spočívá ve zjištění příslušných *podílů* pracovníků mužského pohlaví dotčených předmětným pravidlem a těch, kteří jím dotčení nejsou, a ve srovnání těchto *podílů* s podíly pracovníků ženského pohlaví⁴².

59. Například ve věci YS Soudní dvůr zaprvé rozhodl, že předkládajícímu soudu přísluší zohlednit všechny zaměstnance, kteří podléhají vnitrostátní právní úpravě, v níž má původ rozdílné zacházení. Zadruhé Soudní dvůr zopakoval, že nejlepší srovnávací metoda spočívá ve srovnání příslušných *podílů* pracovníků dotčených údajným nerovným zacházením a těch, kteří jím dotčení nejsou, v rámci pracovních sil mužského pohlaví, na které se vztahuje tato právní úprava, a stejných podílů v rámci pracovních sil ženského pohlaví, které pod ni spadají⁴³.

³⁸ – Viz výše bod 49.

³⁹ – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 14. dubna 2015, Cachaldora Fernández (C-527/13, EU:C:2015:215, bod 28 a citovaná judikatura), a ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, body 37 a 38 a citovaná judikatura).

⁴⁰ – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, bod 46) a ze dne 3. října 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, bod 46).

⁴¹ – Viz mimo jiné rozsudek ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, body 37 a 38 a citovaná judikatura).

⁴² – Viz mimo jiné rozsudky ze dne 9. února 1999, Seymour-Smith a Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, bod 59); ze dne 6. prosince 2007, Voß (C-300/06, EU:C:2007:757, bod 40); a ze dne 3. října 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, bod 47).

⁴³ – Rozsudek ze dne 24. září 2020, YS (Podnikové důchody vedoucích pracovníků) (C-223/19, EU:C:2020:753, bod 52).

60. V důsledku toho se domnívám, že z pojmu „podíl“ vyplývá, že není možné porovnávat celá čísla⁴⁴, ale desetinná čísla, zlomky nebo procenta, které odpovídají tomu, jakou část z celku tvoří určitá skupina⁴⁵. V projednávané věci musí předkládající soud pro účely zkoumání, zda existuje rozdílné zacházení mezi muži a ženami, zohlednit situaci žen ve vztahu k situaci mužů. Přesněji řečeno je třeba, aby porovnal následující dva konkrétní podíly.

61. Zaprvé musí zohlednit podíl žen ve znevýhodněné skupině, tedy skupině žen, které jsou zapojeny výhradně do RGSS a v rámci tohoto režimu u nich nastaly dvě či více pracovní neschopnosti, ve vztahu k ženám ze zvýhodněné skupiny, tedy skupiny žen, které jsou zapojeny do dvou nebo více sociálních režimů a v rámci těchto režimů u nich nastaly dvě či více pracovní neschopnosti.

62. Zadruhé vnitrostátní soud musí určit podíl mužů, u nichž nastaly dvě či více pracovní neschopnosti a nemohou kombinovat dvě nebo více dávek sociálního zabezpečení, ve vztahu k počtu mužů, u nichž nastaly tytéž neschopnosti a dvě nebo více dávek sociálního zabezpečení kombinovat mohou.

b) Konkrétní dotčené podíly

63. Z odpovědí na písemné otázky položené Soudním dvorem a z jednání vyplývá, že údajů je dostatek. INSS a španělská vláda vodpovědích na tyto otázky například uvedly, že ke dni 10. listopadu 2021 bylo 3 388 žen s vícečetnou pracovní neschopností, které přispívaly pouze do RGSS, zatímco žen s vícečetnou pracovní neschopností, které přispívaly do více režimů sociálního zabezpečení, bylo 3 460. Poměr mezi počtem žen ve znevýhodněné skupině a počtem žen ve zvýhodněné skupině je tedy přibližně 1:1. Příslušné údaje v případě mužů jsou 4 047 a 7 723, což znamená, že u mužů je tento poměr přibližně 1:2.

64. Předkládajícímu soudu přísluší, aby ověřil, zda jsou tyto údaje validní, reprezentativní a statisticky významné⁴⁶. Pokud jde o tyto konkrétní údaje, měl by zkoumat, zda mohou být zohledněny⁴⁷, a to především s ohledem na datum vzniku skutečností, které vedly ke sporu.

65. Kromě toho bych ráda poukázala na to, že argument týkající se počtu mužů a žen zapojených do režimů RGSS a RETA, který předložila KM a upozornil na ně předkládající soud, není v projednávané věci relevantní. Vnitrostátní soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce zdůraznil zejména skutečnost, že ke dni 31. ledna 2020 ženy představovaly 48,09 % osob zapojených do RGSS, zatímco v případě osob zapojených do RETA představovaly pouze 36,15 %⁴⁸. Tyto údaje nejsou pro projednávanou věc relevantní, neboť se týkají pouze celkového počtu žen ze všech osob zapojených do RGSS a RETA, avšak neukazují podíl žen nebo mužů, kteří jsou znevýhodněni. Tato čísla rovněž nemohou prokázat příčinnou souvislost mezi údajným znevýhodněním, tedy nemožností kombinovat dvě nebo více dávek v rámci jednoho a téhož režimu, a pohlavím dotčených pracovníků.

⁴⁴ – Podíl je druh poměru, v němž je číselník obsažen ve jmenovateli a může být vyjádřen desetinným číslem, zlomkem nebo procentem.

⁴⁵ – Soudní dvůr například vysvětlil, že není dostatečné zohlednit počet dotčených osob vzhledem k tomu, že tento počet závisí na počtu aktivních pracovníků celkově v členském státě, jakož i na rozdělení pracovníků mužského a ženského pohlaví v uvedeném členském státě (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. února 1999, Seymour-Smith a Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, bod 59).

⁴⁶ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, bod 45).

⁴⁷ – Viz rozsudek ze dne 21. ledna 2021, INSS (C-843/19, EU:C:2021:55, bod 27 a citovaná judikatura), a stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci TGSS (Nezaměstnanost zaměstnanců v domácnosti) (C-389/20, EU:C:2021:777, bod 56).

⁴⁸ – Konkrétní čísla viz výše v bodě 24 a poznámce pod čarou 14.

66. Ze stejných důvodů se domnívám, že údaje předložené INSS a španělskou vládou v jejich písemných odpovědích, které se týkají podílu účasti mužů a žen v jednom nebo více režimech sociálního zabezpečení v říjnu 2021⁴⁹, by Soudní dvůr neměl brát v úvahu. Jak na jednání tvrdila Komise, tyto údaje označují pouze osoby, které se účastní jednoho nebo více sociálních režimů v okamžiku, kdy byly tyto údaje zpřístupněny, kdežto přístup uvedený výše v bodě 63 zahrnuje údaje, které nutně poskytují lepší historickou perspektivu, neboť zahrnují výskyt po sobě jdoucích pracovních neschopností po určité časové období, takže tyto údaje jsou méně závislé na čistě nahodilých událostech⁵⁰. Takový přístup má také značnou výhodu v tom, že uvažované podíly nejsou relevantní pro otázku týkající se činností, které s sebou nesou vyšší rizika, jako jsou některé činnosti vykonávané osobami samostatně výdělečně činnými, na které se vztahuje RETA, o nichž se na jednání zmínili INSS a Španělská vláda. Při porovnávání příslušných podílů žen a mužů s vícečetnou pracovní neschopností, kteří přispívali pouze do RGSS, ve vztahu k těm, kteří přispívali do více režimů sociálního zabezpečení, byly již dotčené skupiny zúženy na skupiny osob s vícečetnou pracovní neschopností. Takové srovnání se tedy opírá o podíly osob, u nichž vícečetná pracovní neschopnost již nastala, a nikoli o absolutní počty.

67. Pokud se vnitrostátní soud rozhodne zohlednit údaje uvedené výše v bodě 63, musí posoudit, zda je podíl žen se dvěma nebo více pracovními neschopnostmi, které přispívaly pouze do RGSS, ve vztahu k ženám s vícečetnou pracovní neschopností, které přispívaly do dvou nebo více režimů sociálního zabezpečení, „výrazně vyšší“ než v případě mužů, a to do té míry, že představuje „zvláštní znevýhodnění“ ve smyslu judikatury Soudního dvora⁵¹.

c) Co představuje „výrazně vyšší“ nebo „podstatně větší podíl“ osob

68. Jak jsem již uvedla výše⁵², v souladu s kritérii vypracovanými Soudním dvorem pro účely prokázání existence nepřímé diskriminace je třeba určit, zda dotčené vnitrostátní pravidlo *znevýhodňuje* ženy v porovnání s muži⁵³. V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že existence takového znevýhodnění může být konstatována zejména tehdy, když bylo prokázáno, že se dotčená vnitrostátní právní úprava negativně dotýká *podstatně většího podílu* osob jednoho pohlaví ve srovnání s osobami opačného pohlaví⁵⁴. Stanovení takového podílu je důležité pro to, aby bylo možné určit, zda dotčené údaje nevyjadřují čistě nahodilé či přechodné jevy, a zda mají obecně vypovídající hodnotu⁵⁵.

69. Například ve věci Villar Láiz Soudní dvůr sice ponechal posouzení toho, zda dotčené vnitrostátní pravidlo znevýhodňuje podstatně větší podíl žen než mužů, na vnitrostátním soudu, avšak vzal v úvahu skutečnost, že přibližně 75 % všech zaměstnanců na částečný úvazek tvořily ženy⁵⁶. Soudní dvůr navíc uvedl, že 65 % pracovníků zaměstnaných na částečný úvazek bylo

⁴⁹ – INSS a španělská vláda předložily Soudnímu dvoru údaje z října 2021, která ukazují, že počet mužů, kteří vykonávají pouze jednu činnost, je 10 295 048, zatímco počet mužů, kteří přispívali do více než jednoho režimu, je 198 558. U žen jsou příslušné počty 8 917 750 a 185 116.

⁵⁰ – Účastníci řízení s ohledem na statistické údaje z října 2021 zpochybnili význam krize související s Covidem-19 pro genderovou skladbu režimů sociálního zabezpečení.

⁵¹ – Viz rozsudek ze dne 21. ledna 2021, INSS (C-843/19, EU:C:2021:55, bod 31).

⁵² – Bod 42 výše.

⁵³ – Viz rozsudky ze dne 27. října 1998, Boyle a další (C-411/96, EU:C:1998:506, bod 76); ze dne 20. října 2011, Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, bod 56); a ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, bod 37).

⁵⁴ – Viz rozsudek ze dne 3. října 2019, Schuch-Ghannadan (C-274/18, EU:C:2019:828, bod 45 a citovaná judikatura).

⁵⁵ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 9. února 1999, Seymour-Smith a Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, bod 62 a citovaná judikatura), a ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, bod 40).

⁵⁶ – Rozsudek ze dne 8. května 2019, Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, bod 42). Viz rovněž De la Corte-Rodríguez, M., „Recent cases and the future of Directive 79/7 on equal treatment for men and women in social security: How to realise its full potential“, *European Journal of Social Security*, sv. 23(1), 2021, s. 44–61.

z důvodu použití redukčního koeficientu dotčeného v původním řízení znevýhodněno. Pokud jsou spornými právními předpisy dotčeny téměř dvě třetiny zaměstnanců na částečný úvazek a pokud tři čtvrtiny všech zaměstnanců na částečný úvazek představují ženy, Soudní dvůr podle všeho naznačuje, třebaže implicitně, že ženy mohou být v porovnání s muži znevýhodněny.

70. Pokud se předkládající soud v projednávané věci rozhodne zohlednit údaje, které INSS a španělská vláda předložily v písemných odpovědích⁵⁷, jak je uvedeno výše v bodě 63, tyto údaje podle všeho ukazují, že zatímco přibližně dva ze tří mužů s vícečetnou pracovní neschopností pravděpodobně mohou kombinovat dávky ze dvou nebo více režimů⁵⁸, v případě žen tak může učinit pouze přibližně jedna ze dvou⁵⁹. A opačně, dotčeným vnitrostátním předpisem je znevýhodněna přibližně polovina žen s vícečetnou pracovní neschopností, zatímco u mužů s vícenásobnou pracovní neschopností je tento podíl pouze třetinový. Ačkoli tedy výklad dotčených údajů přísluší výhradně vnitrostátnímu soudu, z těchto čísel dle mého názoru vyplývá, že předmětným vnitrostátním pravidlem bude dotčeno poměrně více žen než mužů, neboť tímto pravidlem je znevýhodněn *podstatně větší podíl* žen než mužů. Lze tedy dospět k závěru, že dotčené vnitrostátní pravidlo má za následek nepřímou diskriminaci žen. Pokud by však byly údaje, které budou předloženy vnitrostátnímu soudu a které tento soud zohlední, odlišné od údajů předložených Soudnímu dvoru, mohl by se lišit i konečný výsledek.

71. Závěrem mám za to, že na předběžné otázky je třeba odpovědět tak, že čl. 4 odst. 1 směrnice 79/7 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu pravidlu, které ve svém důsledku znevýhodňuje podstatně větší podíl žen než mužů tím, že umožňuje přiznání dvou nebo více dávek v pracovní neschopnosti získaných v rámci různých režimů sociálního zabezpečení z důvodu dvou nebo více pracovních neschopností, a zároveň zakazuje pobírání dvou nebo více takových dávek v rámci jednoho a téhož režimu, i když jsou podmínky pro vznik nároku na všechny tyto dávky splněny, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.

IV. Závěry

72. Ve světle výše uvedených úvah tedy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Juzgado de lo Social n° 26 de Barcelona (Soud pro sociální záležitosti č. 26 v Barceloně, Španělsko) následovně:

„Článek 4 odst. 1 směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení musí být vykládán tak, že brání vnitrostátnímu pravidlu, které ve svém důsledku znevýhodňuje podstatně větší podíl žen než mužů tím, že umožňuje přiznání dvou nebo více dávek v pracovní neschopnosti získaných v rámci různých režimů sociálního zabezpečení z důvodu dvou nebo více pracovních neschopností, a zároveň zakazuje pobírání dvou nebo více takových dávek v rámci jednoho a téhož režimu, i když jsou podmínky pro vznik nároku na všechny tyto dávky splněny, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.“

⁵⁷ – Viz výše bod 63.

⁵⁸ – Jak je uvedeno výše v bodě 63, existuje 7 723 mužů s vícečetnou pracovní neschopností, kteří přispívali do více režimů sociálního zabezpečení, zatímco mužů s vícečetnou pracovní neschopností, kteří přispívali pouze do RGSS, je 4 047.

⁵⁹ – Jak je vysvětleno v bodě 63 výše, žen s vícečetnou pracovní neschopností, které přispívaly do více režimů sociálního zabezpečení, je 3 460, zatímco žen s vícečetnou pracovní neschopností, které přispívaly pouze do RGSS, je 3 388.